

Sağlıkla İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler

Attitudes Towards Gender Roles of University Students Studying at Health Related Departments and Affecting Factors

Asiye KARTAL^a, Gülbahar KORKMAZ ASLAN^a, Gülay TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU^a, Türkan TURAN^a, Gülçin AKAN^b

^aPamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Denizli, TÜRKİYE

^bPamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Bölümü, Denizli, TÜRKİYE

Bu çalışma, 2. Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi (25-29 Ekim 2017, Fethiye, Muğla)'nde, sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Bu çalışmada, üniversitede sağlıkla ilgili bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amaçlandı. Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte bir araştırmadır. Araştırma, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu ile Tıp Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Toplam 501 öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, öğrenci bilgi formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,09±2,33'tür. Öğrencilerin %47,7'si hemşirelik bölümünde, %20,2'si fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulunda, %32,1'i ise tıp fakültesinde okumaktadır. Öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rolleri tutum puan ortalamaları incelendiğinde, en yüksek puan ortalaması eşitlikçi cinsiyet rolü (35,96±4,70); en düşük puan ortalaması ise erkek cinsiyet rolüdür (24,40±4,22). Öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum toplam puan ortalaması 155,24±21,02'dir. Yapılan analiz sonucunda kadınların, hemşirelik öğrencilerinin, ilde yaşayanların ve anne babasının eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını söyleyebiliriz. Sağlık profesyonellerinin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip olmaları, hizmet verdiği bireylerin eşitlikçi bakış açısına sahip olmalarına yol gösterici olacaktır. Bu nedenle, öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet algısını geliştirmek için müfredatların gözden geçirilmesi önemlidir. Müfredatta bu konuların daha fazla ele alınması önerilmektedir.

ABSTRACT This study aimed to investigate the attitudes towards gender roles of the students studying in health related departments in the university and the factors affecting their attitudes. The study used a descriptive and cross-sectional design. The study was carried out in Pamukkale University Faculty of Health Sciences Nursing Department, School of Physical Therapy and Rehabilitation and Faculty of Medicine. A total of 501 students constituted the sample of the study. The data of the study were collected using a student information form and Gender Roles Attitude Scale. The average age of the students participating in the study is 21.09 ± 2.33. Of the students 47.7% are reading in nursing department, 20.2% in physical therapy and rehabilitation college and 32.1% in medical faculty. When the attitude scores of the gender roles of the students were examined, the highest mean score was the equality gender role (35.96±4.70) and the lowest mean score was the male gender role (24.40±4.22). It was found that the average score of the total score of students was 155.24±21.02. As a result of the analysis, it was determined that the women, nursing students, the people living in the province and the students with high educational status of their parents had more egalitarian attitude. As a result, we can say that students have egalitarian attitudes towards gender roles. The fact that health professionals have egalitarian attitudes towards gender roles will guide the individuals they serve to have an egalitarian perspective. Therefore, it is important to revise students curriculum to promote egalitarian gender roles attitude. It is recommended that these issues be addressed more in the curriculum.

Anahtar Kelimeler: Sağlık bölümleri; üniversite öğrencileri; toplumsal cinsiyet rolü; tutum; etki faktörleri

Keywords: Health departments; university students; gender role; attitude; impact factors

Correspondence: Asiye KARTAL

Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Denizli, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: akartal@pau.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 06 Feb 2020

Received in revised form: 25 May 2020

Accepted: 26 May 2020

Available online: 15 Oct 2020

2146-8982 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Toplumsal cinsiyet, biyolojik farklılıkları değil; toplumun kadını ve erkeği nasıl gördüğü, algıladığı, düşündüğü, kadın ve erkeğin nasıl davranmasını beklediği ile ilgili değerleri, kalıp yargıları, rolleri ve beklentileri içermektedir.¹ Toplumsal cinsiyetle ilgili roller, toplumun geleneksel olarak kadın ve erkeğe yüklediği ve onlardan yapılmasını beklediği rollerdir.² Toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutum ise toplumun, kadın ve erkeğe uygun roller ve yükümlülükler hakkındaki inançlarıdır. Cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumlar, genel anlamda ev işleri ve ücretli işlerin eşler arasında paylaşımı anlamına gelmektedir.^{3,4}

Toplumsal cinsiyet rolleri, kişinin yaşadığı çevreye, dini inançlara ve toplumun sahip olduğu kültürel özelliklere göre değişiklik gösterir ve zamanla değişebilir.⁵ Yerleşim yerinin değişmesiyle, toplumsal cinsiyet rollerinin değiştiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır.² Öte yandan bireylerin, farklı inançlara maruz kalma durumlarında, daha sonraki yaşamlarında cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında değişiklik yaşayabileceklerine dair kanıtlar vardır.⁶ Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, bir kişinin yaşadığı toplumun kültürel özelliklerinden etkilenir.⁷ Her kültürün, kendine özgü cinsiyete yönelik, kadından ve erkekten beklediği belirli statü ve rolleri vardır.²

Erkekler ve kadınların cinsiyete yönelik rolleri, geleneksel ve modern (eşitlikçi) roller olmak üzere 2 grupta sınıflandırılmaktadır. Geleneksel rolde kadınlara atfedilen roller, daha çok ev ve ev işleri ile ilgilidir.⁸ Erkekler öngörülen geleneksel roller dışında çalışma, evin geçimini sağlama, ailesi için çeşitli zorluklarla mücadele etme, maddi kaynakların kontrolü vb. rollerdir.⁹ Modern veya eşitlikçi rol ise kadın ve erkeklerin ev işleri ya da kazançlarının eşit bir şekilde paylaşımı anlamına gelmektedir.² Eşitlikçi roller aile, eğitim, meslek, sosyal, siyasal yaşama nüfuz eden tüm sorumlulukları kadın ve erkeğin aralarında eşit olarak paylaşmasını ifade eder.⁹

Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyete göre farklılaştırılmış görevleri içinde barındırmakla beraber kadın ve erkekler arasındaki eşitsizliklere neden olan bir durumdur.¹⁰⁻¹² Bu rollerin benimsenerek, ev ve ev işleri ile ilgili (çocuk bakımı, yaşlı-hasta

bakımı, ev işçiliği vb.) rollerin kadına yüklenmesi, kadının yok sayılması; erkeğin ise iş yaşamına ve sosyal alanlara dâhil edilmesi, evde söz sahibi olması cinsiyet eşitsizliklerinin en çekirdekteki durumunu göstermektedir.¹³ Kadın ve erkeğe yüklenen bu geleneksel toplumsal kalıplaşmış roller, kadınların aleyhine ayrımcılık oluşturmaktadır. Bu roller, erkekleri karar verme süreçlerinde daha aktif; kadınları ise 2. planda bırakmaktadır.¹⁴ Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların benimsenmesi, kadınların toplum içinde istenilen statüye ulaşmasını engelleyerek sosyal statüsünü olumsuz etkilemekte ve bu nedenle erkeklerin gerisinde kalmasına neden olmaktadır.^{15,16} Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddetin temel nedenlerinden biridir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak adlandırılan bu durum, sadece kadına yöneltilen şiddetle kalmayıp aynı zamanda kötü niyetli bu davranışların sürdürülmesini desteklemektedir. Düşmanca duygularla karakterize bu tutum, kadına karşı güvensizliği ve kadınların kötüye kullanımını meşrulaştırmakta, aynı zamanda yapılan bu davranışları da haklı göstermektedir. Herrera ve ark., kadınların eşlerinin kararlarını kabul etmediklerinde, geleneksel cinsiyetçi tutuma sahip bir eşin bu durumu çok olumsuz karşıladığını belirtmektedirler.¹⁰⁻¹²

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesine yönelik yapılan birçok mücadeleye rağmen Türkiye, toplumsal cinsiyet uçurumu açısından, 2014 yılında yayımlanmış olan Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurum Raporu'nda 142 ülke arasında 125. sırada yer almıştır.¹⁷ Toplumsal cinsiyet rolleri kadınların ve erkeklerin yaşamını şekillendirmekte; özellikle kadınların, toplumsal statüsünü olumsuz etkileyerek fırsatların kullanılması, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlerin elde edilmesinde kadınlar aleyhine eşitsizliğe neden olmaktadır.¹⁸ Bu nedenle maalesef kadınlar, eğitime erişimde, sağlıkta, politik alanlarda ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeni ile erkeklerin gerisinde kalmışlardır. Dünyada okuryazar olmayanların yaklaşık 2/3'ü kadındır. Dünya genelinde, 200 ülkede yaklaşık 63 milyon kız çocuğu okula gidememiş, dolayısıyla da en temel hakkı olan eğitim hakkından mahrum bırakılmıştır.¹⁹ Ülkemizde, 25 yaş ve üzeri okuma yazması olmayanların oranı %5,4 iken, bu oran

erkeklerde %1,8; kadınlarda ise %9'dur. Yine ekonomik anlamda kadınlar, erkeklere göre çalışma yaşamında daha az istihdam edilmektedirler. TÜİK 2016 yılı verilerine göre kadınların iş gücüne katılım oranı %33'tür.²⁰ Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü [Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)] istatistikleri incelendiğinde, kadınların iş gücüne katılım oranları arasında ülkeler arasında ciddi farklılıkların olduğu görülmüştür. OECD ülkeleri arasında Hindistan (%21,1) ve Türkiye'de (%32,5) kadınların iş gücüne katılım oranının, diğer ülkelere göre oldukça düşük olduğu görülmektedir.²¹ Yapılan çalışmalar, geleneksel sosyal normlarla kadınların iş gücüne katılımı arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.²² Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, bir diğer yansıması sağlık alanındadır. Yapılan araştırmalar, kadınların erkeklere göre daha uzun süre yaşamalarına rağmen daha fazla hastalık yaşadıklarını ve yaşam kalitelerinin erkeklere göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Kadınlar, sağlıkla ilgili hizmetlere erişebilmede, hastalıkların önlenmesi ve tedavisi için sunulan sağlık hizmetlerini ve sağlıkla ilgili temel kaynaklara erişebilmede sorun yaşamaktadırlar.²³ Görüldüğü gibi toplumsal cinsiyetçi tutumlar, tek bir yönde kadınların aleyhine şekillenmektedir.²⁴ Bu nedenle kadın sağlığını koruma ve geliştirme çalışmalarında, bireylerin cinsiyet eşitliği konusundaki tutumlarını ve bunları destekleyen ilişkili faktörlerini belirlemek önemli taşımaktadır.²⁵

Sağlık profesyonellerinin eşitlikçi tutuma sahip olması, cinsiyet rollerine ilişkin farkındalığı sağlık hizmetlerinin sunumu açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü sağlık profesyonellerinin mesleki davranışları, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarından etkilenebilmektedir.^{26,27} Toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek için toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkında bilgi sahibi olmak, nedenlerini araştırmak sağlık profesyonellerinin temel sorumluluğu olmalıdır. Bu nedenle, öncelikle henüz mesleğe atılmadan bu alanda eğitim alan öğrencilerin, cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve bu tutumları etkileyen faktörlerin bilinmesi önemlidir. Literatür incelendiğinde, konu ile ilgili daha önceki çalışmaların sıklıkla hemşirelik öğrencilerinde yürütüldüğü görülmüş-

tür.²⁸⁻³² Tıp fakültesi öğrencilerinin dâhil edildiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmış, fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulu öğrencileri ile ilgili ise farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin de yer aldığı bir çalışmaya rastlanmıştır.³³⁻³⁷ Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin dışında ise sosyal bilimlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinde ve eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen çalışmalarda mevcuttur.^{1,38} Görüldüğü gibi hemşirelik öğrencilerinde, konu ile ilgili çalışmalar sıklıkla yapılmasına rağmen sağlık profesyonelleri grubu içinde olan fizik tedavi ve rehabilitasyon ve tıp fakültesi öğrencilerini de ele alan çalışmalar yetersizdir. Bu nedenle bu araştırmada, sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumları ve tutumla ilişkili olan faktörleri belirlemek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu araştırma, bir devlet üniversitesinde, sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili rollerine ilişkin tutumlarını ve tutum ile ilişkili bazı faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, sağlık bilimleri fakültesindeki hemşirelik bölümü, fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulu ve tıp fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmadan, bu bölümlerin 1 ile 4. sınıfında öğrenim gören ve derslere devam eden toplam 700 öğrenci araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Ancak araştırmaya katılmayı kabul eden 501 öğrenci (katılım oranı %71,57) ile araştırma tamamlanmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak, sosyodemografik özelliklere ilişkin bilgi formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Bu bölümde öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, gelir durumu, okuduğu bölümü, sınıf düzeyi,

ikamet ettiği yer, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu ve öğrencinin daha önceden toplumsal cinsiyet ile ilgili bilgi alma durumu olarak toplam 12 sorudan oluşmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Ölçek, Zeyneloğlu tarafından, öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla 2008 yılında geliştirilmiştir. Toplam 38 maddeden ve 5 alt boyuttan (eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü) oluşan ölçek, 1-5 arası likert tipi puanlanmaktadır. Ölçek, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi tutumu ifade eden cümlelerde; kesinlikle katılıyorum "5" puan, kesinlikle katılmıyorum ifadesi ise "1" puan olarak değerlendirilir. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili geleneksel tutumu belirten cümleler ise eşitlikçi tutumu ifade eden cümlelerin tersi olarak; kesinlikle katılıyorum "1" puan, kesinlikle katılmıyorum "5" puan olarak değerlendirilir. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan ise 190'dır. Öğrencilerin ölçekten yüksek puan alması, cinsiyete yönelik eşitlikçi tutuma sahip olduklarını gösterirken; düşük puan almaları, geleneksel tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,92'dir. Bu sonuç, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığa ve yüksek güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.³⁹

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Veriler, öğrencilerin öz bildirimine dayalı olarak 25 Nisan 2017-25 Mayıs 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama süresi, yaklaşık 20 dk kadar sürmüştür.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Verilerin analizinde, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin sayı ve yüzde dağılımları, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeği puan ortalaması hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılımı, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları ile değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının, z skorları, yani kendi standart sapmalarına oranlarının -1,50 ile +1,50 aralığında olması değişkenin normal dağıldığını gösterir. Yapılan analiz sonucunda, me-

deni durum dışındaki değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rolü ile ilişkili faktörlerin incelenmesinde, normal dağılım gösteren bağımsız 2'li değişkenlerde t testi, 3 ve üzeri değişkenlerde varyans analizi kullanılmıştır. Ayrıca normal dağılım göstermeyen bağımsız değişkenin incelenmesinde ise Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda, gruplar arasında anlamlı fark bulunması durumunda anlamlılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için "post hoc" Tukey HSD testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİĞİ

Çalışma Helsinki Bildirgesi Prensipleri'ne göre yürütülmüş olup, araştırmaya başlamadan önce üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (20 Nisan 2017 tarih ve 60116787-020/26146 sayılı yazı) ve araştırmanın yürütüldüğü fakülte ile yüksekokuldan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, öğrencilerden sözel onam alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 21,09±2,33 olup, %68,9'u kadın ve tamamına yakını (%97,6) bekârdır. Öğrencilerin %57,9'u gelirlerinin giderlerine eşit olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %47,7'si hemşirelik fakültesi, %20,2'si fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulu, %32,1'i ise tıp fakültesinde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %48,9'u 1. sınıf, %51,1'i ise 4. sınıftır. Öğrencilerin yarısından fazlası (%53,3) ilde ikamet etmekte, %45,5'inin annesinin eğitim düzeyi ilköğretim, %30,3'ünün babalarının eğitim düzeyi ilköğretimdir. Ayrıca öğrencilerin %67,7'sinin annesinin çalışmadığını, %81,6'sı ise babasının çalıştığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %70,3'ü toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha önce herhangi bir eğitim almadığını belirtmiştir (Tablo 1).

En yüksek alt boyut puan ortalamasının eşitlikçi cinsiyet rolü (35,96±4,70), en düşük puan ortalamasının ise erkek cinsiyet rolü (24,40±4,22) alt boyutuna ait olduğu Tablo 2'de görülmektedir. Öğrencilerin, toplam ölçek puan ortalaması ise 155,24±21,02'dir.

TABLO 1: Öğrencilere ilişkin tanıtıcı bilgiler.

Değişkenler	n	%
Yaş ortalaması	21,09±2,33 (min: 18, maks: 32)	
Cinsiyet		
Kadın	345	68,9
Erkek	156	31,1
Medeni durum		
Bekâr	489	97,6
Evli	12	2,4
Gelir durumu		
Geliri giderinden az	114	22,8
Geliri giderine eşit	290	57,9
Geliri giderinden fazla	97	19,3
Okuduğu bölüm		
Hemşirelik	239	47,7
Fizik tedavi ve rehabilitasyon	101	20,2
Tıp fakültesi	161	32,1
Sınıf derecesi		
Birinci sınıf	245	48,9
Dördüncü sınıf	256	51,1
Yaşanılan yer		
Köy	50	10,0
Kasaba	20	4,0
İlçe	164	32,7
İl	267	53,3
Annenin eğitim düzeyi		
Okuması yazması yok	23	4,6
Okuryazar	20	4,0
İlkokul	228	45,5
Ortaokul	65	13,0
Lise	87	17,4
Üniversite	78	15,5
Babanın eğitim düzeyi		
Okuması yazması yok	3	0,6
Okuryazar	13	2,6
İlkokul	152	30,3
Ortaokul	70	14,0
Lise	117	23,4
Üniversite	146	29,1
Annenin çalışma durumu		
Çalışıyor	162	32,3
Çalışmıyor	339	67,7
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	409	81,6
Çalışmıyor	92	18,4
Eğitim alma durumu		
Evet	149	29,7
Hayır	352	70,3

Tablo 3'te öğrencilerin bazı sosyodemografik özellikleri ile cinsiyet rolleri ile ilgili tutum puan ortalamaları görülmektedir. Cinsiyet ile ölçeğin toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmış, kadınların erkeklere göre toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutum puan ortalamalarının (161,60±17,23), erkek öğrencilere göre (141,18±21,87) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine hemşirelik öğrencilerinin, diğer sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilere göre “**eşitlikçi cinsiyet rolü**” ile “**evlilikte cinsiyet rolü**” puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaşanılan yer ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p=0,00). İlde yaşayanların toplumsal cinsiyete ilişkin rollere yönelik tutum puan ortalaması (158,13±21,45), köy ve kasabada yaşayanların puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Yapılan “post hoc” Tukey HSD analizi sonucunda, farklılığın ilde yaşayan öğrencilerden kaynaklandığı saptanmıştır (p=0,00). Ayrıca annenin ve babanın eğitim düzeyi ve öğrencinin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Yapılan “post hoc” Tukey HSD analizi sonucunda, bu farklılığın okuması yazması olmayan anneden (p=0,01) ve okuma yazması olmayan babadan kaynaklandığı belirlenmiştir (p=0,05). Annenin ve babanın eğitim düzeyi arttıkça, öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum puan ortalamalarının arttığı görüldü. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça, puan ortalaması yükselmektedir. Okuma yazması olmayan anneye sahip öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum puan ortalaması 141,86±24,05 iken; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, puan ortalaması ise 154,85±22,59 idi. Öğrencilerin gelir düzeyi, babanın çalışma durumu, daha önceden toplumsal cinsiyet konusunda eğitim alma durumu ile toplumsal cinsiyet rolü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktu.

TARTIŞMA

Bu araştırmada, sağlık profesyoneli adayı olan öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili rollere yönelik tutumları ve tutumla ilişkili faktörler incelendi. Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin, genel toplumsal cinsiyete ilişkin rollerine yönelik tutum puan

TABLO 2: Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puan ortalamaları.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	X±SS
Eşitlikçi cinsiyet rolü	35,96±4,70
Kadın cinsiyet rolü	29,40±5,87
Evlilikte cinsiyet rolü	35,80±4,61
Geleneksel cinsiyet rolü	29,66±6,22
Erkek cinsiyet rolü	24,40±4,22
Ölçek toplam	155,24±21,02

ortalamaları 155,24±21,02'dir. Kullanılan ölçeğin değerlendirilmesinde, puan arttıkça eşitlikçi tutum artmaktadır. Buna göre sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrenciler, toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutuma sahiptir. Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin, diğer öğrenci gruplarına göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını gösteren çalışmalar bulunmaktadır.⁴⁰ Uçar ve ark.nın sağlık, sosyal ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencileri kapsayan araştırmasında, sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin, toplumsal cinsiyetle ilgili rollerle ilişkin tutum puan ortalamalarının sosyal ve fen bilimlerinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.⁴¹ Çalışmada, bu sonuca yönelik sağlık alanındaki pek çok bölümde, toplumsal cinsiyetin derslerde tartışılmasının öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip olmalarını sağlayabileceği belirtilmiştir. Yine Zeybek araştırmasında, sağlık çalışanları ve sağlık bilimleri ile ilgili bölümlerin öğrencileri ile yapılan toplumsal cinsiyet rol tutumlarının değerlendirildiği çalışmalarda katılımcıların eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını belirtmiştir.³⁴ Karasu ve ark.nın çalışmasında da fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulu, hemşirelik, acil ve ilk yardım programı ile beslenme ve diyetetik bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında en düşük puan ortalaması alan bölümün beslenme ve diyetetik olduğu saptanmıştır.³⁷ Araştırmamızın bulgusu, bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Sağlık çalışanlarının, eşitlikçi tutuma sahip olmaları önem taşımaktadır. Çünkü kişinin tutumlarının, davranışları üzerinde etkili olduğu varsayılmaktadır. Sağlık profesyonellerinin mesleki değerleri, sorumlulukları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarından etkilenebilmektedir.^{18,42} Sağlık çalışanı

eşitlikçi bir tutuma sahip ise toplumda daha eşitlikçi bakış açısını geliştirmek için çaba harcayarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azalmasına yardımcı olacaktır. Sağlık profesyonellerinin mesleki davranışları, inanç ve tutumlarından etkilenir. Örneğin şiddete uğramış bir kadına bakım verirken, kadına yönelik şiddete karşı tutum önemli rol oynamaktadır.^{43,44} Yapılan bir çalışmada, sağlık profesyonelinin toplumsal cinsiyetle ilgili rollerine ilişkin tutumları ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.⁴⁵ Kalitatif bir çalışmada, sağlık profesyonellerinin şiddet olaylarında fiziksel, somatik belirtileri kolaylıkla tanımlayabildikleri, ancak onlara yapılması gereken yönlendirmeyi genellikle görmezden geldikleri belirlenmiştir. Bunun nedenleri arasında kadının itibarsızlaştırılması, çaresizlik duygusu ve şiddet uygulayan kişilerin tepki gösterme korkusu olduğu belirtilmiştir.⁴⁶ Geleneksel toplumsal cinsiyete ilişkin tutumları değiştirebilmek için öncelikle sağlık profesyonellerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olmaları önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda, öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip olmaları önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Son yıllarda toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin değişimi inceleyen çok sayıda niceliksel çalışma, geleneksel cinsiyet rol tutumlarının azaldığını ve eşitlikçi tutumların arttığını göstermiştir.⁴

Bu çalışmada, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu etkileyen değişkenler incelendiğinde, bireyin cinsiyetinin rollere ilişkin tutumu etkilediği belirlenmiştir. Kızların, erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumuna ve rollerine sahip oldukları, erkeklerin ise daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip oldukları belirlenmiştir. Literatürde konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırma bulgumuza benzer olarak, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.^{1,38,47} Erkeklerin, kızlara göre daha geleneksel tutuma sahip olmaları, geleneksel cinsiyet rolünün kendi yararına olması ve bu davranışın toplum tarafından da desteklenmesine bağlı olabilir.²⁶ Endüstrileşmiş toplumlarda, çoğu kadın artık geleneksel rolleri kabul etmemekte ve toplumsal cinsiyet eşitliği politik tartışmalarda önemli bir konu hâline gelmektedir. Çocuklar, ebeveynlerinin cinsiyet rolle-

TABLO 3: Öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puan ortalamaları dağılımı.

Değişkenler	Eşitlikçi cinsiyet rolü X±SS	Kadın cinsiyet rolü X±SS	Evlilikte cinsiyet rolü X±SS	Geleneksel cinsiyet rolü X±SS	Erkek cinsiyet rolü X±SS	Skala toplam X±SS
Cinsiyet						
Kadın (345)	37,09±4,00	30,49±5,34	37,33±3,47	31,40±5,12	25,26±3,57	161,60±17,23
Erkek (156)	33,44±5,16	26,98±6,22	32,43±5,01	25,81±6,73	22,50±4,91	141,18±21,87
İstatistik	t=8,59 p=0,001	t=6,44 p=0,00	t=12,65 p=0,00	t=10,23 p=0,00	t=7,08 p=0,00	t=11,26 p=0,00
Medeni durum Med (min-maks)						
Bekâr	38,00 (8-40)	30,00 (10-40)	37,00 (8-40)	30,00 (11-40)	25,00 (56-30)	157,00 (49-190)
Evli	34,00 (22-40)	29,50 (18-33)	36,00 (24-39)	29,50 (15-38)	23,50 (13-23)	146,00 (118-178)
İstatistik	z=-1,64 p=0,09	z=-0,80 p=0,38	z=-1,28 p=0,20	z=-1,06 p=0,28	z=-1,68 p=0,09	z=-1,60 p=0,18
Bölüm						
Hemşirelik	36,75±3,94	29,01±5,33	36,59±3,70	29,52±5,91	24,68±3,81	156,56±18,20
Fiziksel tıp ve rehabilitasyon	35,90±4,94	29,19±6,43	35,48±5,23	30,20±6,36	24,31±4,68	155,11±23,25
Tıp fakültesi	34,81±5,37	30,11±5,97	34,85±5,21	29,54±6,62	24,04±4,50	153,38±23,34
İstatistik	F=8,35 p=0,00	F=1,75 p=0,17	F=7,32 p=0,00	F=0,47 p=0,62	F=1,10 p=0,33	F=1,10 p=0,34
Sınıf						
Birinci sınıf	35,62±5,07	28,67±5,33	35,91±4,85	29,70±5,94	24,40±4,04	154,32±19,86
Dördüncü sınıf	36,27±4,31	30,10±6,28	35,70±4,74	29,62±6,50	24,40±4,40	156,12±22,08
İstatistik	t=-1,54 p=0,12	t=-2,76 p=0,00	t=0,50 p=0,61	t=0,14 p=0,89	t=0,01 p=0,33	t=0,95 p=0,29
Yaşanılan yer						
Köy	36,10±4,16	27,10±5,14	36,10±3,25	27,56±5,71	23,20±3,89	150,06±16,58
Kasaba	35,55±4,57	28,25±4,61	33,90±4,59	27,05±6,41	22,50±4,42	147,25±20,36
İlçe	35,61±5,10	28,52±5,96	35,75±4,64	28,93±6,09	24,27±4,05	153,09±20,98
İl	36,17±4,57	30,47±5,83	35,93±4,80	30,70±6,20	24,85±4,31	158,13±21,45
İstatistik	F=0,54 p=0,65	F=7,24 p=0,00	F=1,28 p=0,28	F=6,50 p=0,00	F=3,82 p=0,00	F=4,31 p=0,00
Annenin eğitim durumu						
Okuması yazması yok	34,47±5,42	25,21±5,85	33,69±6,07	26,08±7,39	22,39±4,78	141,86±24,05
Okuryazar	35,60±6,07	26,35±5,75	34,70±5,62	27,70±5,51	24,05±3,47	148,40±20,00
İlkokul	36,76±3,46	29,16±5,67	36,39±3,66	29,79±5,85	24,98±3,85	157,10±18,06
Ortaokul	34,83±6,34	28,56±5,83	35,21±5,33	29,30±6,49	23,90±4,85	151,83±24,23
Lise	35,56±4,58	30,81±5,60	35,82±4,54	29,48±6,45	23,88±3,89	155,57±21,20
Üniversite	35,51±5,49	31,25±5,80	35,47±5,52	31,34±6,06	24,39±4,84	157,98±23,69
İstatistik	F=2,88 p=0,01	F=6,67 p=0,00	F=2,25 p=0,04	F=3,20 p=0,00	F=2,40 p=0,00	F=3,33 p=0,00
Babanın eğitim durumu						
Okuması yazması yok	37,00±2,64	20,33±3,78	25,33±10,97	21,33±11,37	18,00±7,81	122,00±32,70
Okuryazar	35,61±4,52	26,46±7,08	34,46±5,04	27,15±7,12	23,61±4,35	147,30±22,98
İlkokul	36,68±3,93	28,75±5,42	36,26±3,54	29,49±5,76	24,68±3,79	155,88±17,56
Ortaokul	35,21±5,97	28,82±6,03	35,77±5,29	29,75±6,09	24,35±4,39	153,92±23,58
Lise	36,19±4,66	30,49±5,90	36,18±4,47	30,00±6,20	24,55±4,10	157,43±20,49
Üniversite	35,39±4,79	29,93±5,88	35,38±4,92	29,92±6,52	24,22±4,53	154,85±22,59
İstatistik	F=1,60 p=0,15	F=3,72 p=0,00	F=4,14 p=0,00	F=1,65 p=0,14	F=2,24 p=0,04	F=2,24 p=0,04
Annenin çalışma durumu						
Çalışıyor	35,95±5,48	30,36±5,94	35,71±5,15	30,30±6,00	24,44±4,38	156,78±22,26
Çalışmıyor	35,96±4,29	28,94±5,80	35,85±4,33	29,36±6,31	24,38±4,16	154,51±20,40
İstatistik	t=-0,01 p=0,99	t=2,53 p=0,01	t=-0,30 p=0,75	t=1,58 p=0,11	t=0,14 p=0,88	t=1,13 p=0,25

rini taklit ederek rolleri öğrenirler. Toplumsal cinsiyet, kişinin içinde yaşadığı toplumda önce ailenin gözlemlenmesi yoluyla edinilmektedir.⁴⁸ Sosyalleşme sürecinde, cinsiyetle ilgili rollerin oluşumunda geleneksel mesajlara maruz kalan çocukların, yetişkinlik dönemlerinde toplumsal cinsiyetle ilgili rollerine ilişkin daha geleneksel bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu da çocukların, cinsiyetle ilgili rollerine ilişkin algılarının oluşumunda, ailenin ve toplumun ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.⁴⁹ Bu nedenle, kızlarda ve erkeklerde eşitlikçi tutumu oluşturabilmek için öncelikle anne ve babaların çocuklarına bu konuda rol modeli olmaları gerekmektedir.

Araştırmamızda, bölümlere göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları karşılaştırıldığında, sağlıkla ilgili tüm bölümlerdeki öğrenciler eşitlikçi tutuma sahip olmakla birlikte, hemşirelik öğrencilerinin “*eşitlikçi cinsiyet rolü*” ve “*evlilikte cinsiyet rolü*” alt boyutu puan ortalaması diğer gruplara göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Post-hoc analiz sonucunda farklılığın, hemşirelik grubundan kaynaklandığı belirlenmiştir (p=0,00). Elde edilen sonuçlara göre hemşirelik öğrencilerinin, cinsiyet rollerinde ve evlilikte cinsiyet rollerinde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını söyleyebiliriz. Konu ile ilgili hemşirelik öğrencilerinde yapılan önceki çalışmalar, çalışmamızda olduğu gibi eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermiştir.^{28,33} Tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan çalışmalarda ise Zeybek, Ergin ve ark. ile Direk ve Irmak’ın çalışmasında, öğrencilerin, eşitlikçi tutuma sahip olduğu; Altınöz ve ark.’nın çalışmasında ise öğrencilerin, toplumsal cinsiyetle ilgili rollerine ilişkin tutumlarının kısmen uygun olduğu saptanmıştır.^{16,33-35} Çalışmamızda bu fark, hemşirelik bölümünde kız öğrenci sayılarının daha fazla olmasından kaynaklanmış olabilir. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip oldukları bilinen bir gerçektir. Çalışmamızda da bölümlere göre kız öğrenci dağılımlarına bakıldığında, hemşirelik öğrencilerin %82,43’ünü, fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksek okulunun %61,39’unu, tıp fakültesinin ise %49,69’unu kız öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada, sağlıkla ilgili diğer bölümlerde toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunun müfredatta yer alıp almadığı, anket formunda ayrıca sorgulanmamıştır.

Sistem üzerinden bölümlerin ders müfredatları incelendiğinde, hemşirelik programında, toplumsal cinsiyet eşitsizliği adı altında ayrı bir ders olmadığı; ancak “Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği” dersinde kadın sağlığı sorunları, kadın sağlığını etkileyen kültürel faktörler başlıklı konunun yer aldığı görülmüştür. Yine “Halk Sağlığı Hemşireliği” dersinde, kadın ve gebe sağlığı ile sağlık bakımını etkileyen kültürel faktörler konu başlığı içinde özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkileri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve üreme sağlığı, kadına yönelik şiddette toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkisi, kadın sağlığının geliştirilmesinde hemşirenin rolleri konularının yer aldığı görülmüştür. Tıp fakültesi ve fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulu ders müfredatlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili ayrı bir derse ve ders içeriklerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili konu başlığına rastlanmamıştır. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin, diğer bölümlere göre kız öğrenci sayısının fazla olması ve ders müfredatlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili konulara yer verilmesi, hemşirelik öğrencilerinde sağlıkla ilgili diğer bölümlere göre sonucu olumlu etkilemiş olabilir. Sağlık profesyonelleri, toplumla sürekli etkileşim hâlinde dirler. Sağlık profesyonellerinin toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlarının, meslekle ilgili davranışlarını etkilemesi kaçınılmazdır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesinde, öncelikle bireye hizmet veren sağlık profesyonellerinin eşitlikçi tutuma sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle sonuçlarımız değerlendirildiğinde, fizyoterapist ve tıp eğitiminde cinsiyet eşitliği, ayrımcılık gibi konulara daha ayrıntılı olarak yer verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin, sınıf durumlarına göre toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumları incelendiğinde, 1 ve 4. sınıflar arasında, sadece kadın cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarda anlamlı bir fark olduğu, ancak genel ölçek puan ortalamasında 4. sınıfların almış oldukları puan ortalamaları yüksek olmasına rağmen (156,12±22,08) anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Erbil’in çalışmasında da çalışmamızda olduğu gibi sınıflar arasında kadın cinsiyet rolüne ilişkin eşitlikçi tutum puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.²⁸ Bu

sonuç, eğitim arttıkça öğrencilerin kadın cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Çalışmamızda, öğrencilerin eşitlikçi rollere sahip olduğu görülse de sınıflara göre genel toplumsal cinsiyete ilişkin rollere yönelik tutum puan ortalaması arasında fark yoktu. Direk ve Irmak, sınıflar arası cinsiyet rollerine ilişkin tutumda anlamlı bir fark olmadığını, eğitimin bu konuda yeterli olduğu şeklinde yorumlanabileceği gibi fakülteedeki eğitimin, tutum üzerinde katkısı olmadığı şeklinde de yorumlanabileceğini belirtmiştir.¹⁶ Araştırmayı yürüttükleri fakülte, müfredatta konu ile ilgili dersin olmadığını belirtmişlerdir. Hemşirelik fakültelerinde, yukarıda da belirtildiği gibi toplumsal cinsiyet eşitliği konularına yer verilmiş olsa da daha eşitlikçi tutumu geliştirmek için sağlıkla ilgili tüm bölümlerde 1. sınıftan itibaren bu konuya yer verilmelidir. Toplumsal cinsiyet başlıklı ders, müfredatta mutlaka yer almalıdır.

Araştırmamızda, toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumu etkileyen bir diğer değişken, öğrencilerin yaşadıkları yerdir. Kasabada yaşayan öğrencilerin, kentte yaşayan öğrencilere göre toplumsal cinsiyetle ilgili rolleri açısından daha geleneksel tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Yapılan post-hoc analizi, ilde yaşamının toplumsal cinsiyet eşitliği lehine olduğunu ve farklılığın bu gruptan kaynaklandığını göstermiştir ($p=0,00$). Literatürde, bireyin toplumsal cinsiyet rolü ile ilgili tutumunun, yaşadığı çevre ve kültürel özellikler gibi faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir. Yerleşim yerinin değişmesiyle toplumsal cinsiyet rollerinin değiştiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır.² Literatürde, kırsal alanda yaşayan öğrencilerin, kentsel alanda yaşayan öğrencilere göre toplumsal cinsiyete ilişkin görüşlerinin daha geleneksel olduğu belirtilmektedir.⁵⁰ Çalışmamızın bulguları, literatür bilgileri ile benzerlik göstermekle birlikte bu sonuçları desteklemektedir.

Ayrıca çalışmamızda, toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumu etkileyen diğer önemli değişken, anne ve babanın eğitim durumuydu. Çalışmamızda, annenin ve babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin tutum puan ortalaması artmıştır. Annesi ve babası üniversite mezunu olan öğrenciler, eğitimi olmayan ya da eğitimi düşük olan anne ve babaya sahip öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi tutuma sahipti. Literatürde konu ile ilgili daha önce ya-

pılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde, Varol ve ark.⁵¹ ile Zeybek ve Kurşun'un³⁴ çalışmasında, bizim araştırmamıza benzer şekilde anne ve babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin, daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Ergin ve ark.nın, tıp fakültesi öğrencilerinde yaptığı çalışmada ise annenin eğitim düzeyinin, öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumlarını etkilediği; ancak babanın eğitim düzeyinin, öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.³³ Pınar ve ark.nın çalışmasında da benzer olarak, annenin eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.⁵² Yine Kodan Çetinkaya'nın araştırmasında, annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin toplumsal cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutum puan ortalaması artmıştır. Çalışma bulgumuz ve önceki çalışmaların bulguları, eşitlikçi tutumu arttırmada özellikle annenin eğitim düzeyinin önemini ortaya koymaktadır.³⁸ Sosyal öğrenme kuramına göre bir babanın, cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumu hem kız hem de erkek çocuğu etkilerken; annelerin cinsiyetle ilgili rollere ilişkin tutumu ise özellikle kız çocuklarını etkilediği vurgulanmaktadır.¹

Araştırmamızda, annenin ev dışında çalışma durumunun, kadın cinsiyet rollerine ilişkin tutumu etkilediği belirlenmiştir. Annesi çalışan öğrencilerin, kadın cinsiyetle ilgili rollere ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Cunningham, araştırmasında, kadınların iş gücüne katılım durumlarının toplumsal cinsiyet rollerini etkilediğini belirtmiştir. Literatürde, çalışan anneye sahip olan öğrencilerin, annesi çalışmayanlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını gösteren ve çalışma bulgumuzu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır.^{4,34,51-53} Araştırma sonuçlarına göre kadının çalışma yaşamında yer alması, eşitlikçi tutumun gelişmesinde önemli bir göstere olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle çalışmamızın bulgusu araştırmacılara, çalışan annelerin, kadın cinsiyet rollerinde eşitlikçi tutumun gelişmesinde çocuklarına iyi bir rol modeli olduğunu düşündürmüştür.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, bir ildeki sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerde yapılmıştır. Bu nedenle sonuçlarımız, tüm sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrenciler

için genellenemez. Ayrıca tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmesine rağmen öğrenci katılım oranı %71,5'dir.

SONUÇ

Sonuç olarak, sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan öğrenciler, toplumsal cinsiyete ilişkin eşitlikçi bir tutuma sahipti. Bu çalışmada, cinsiyetin, anne ve babanın eğitim düzeyinin, yaşanan yerin, annenin çalışma durumunun toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu etkilediği belirlenmiştir. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi bir tutuma sahipti. Hemşirelik öğrencileri, fizyoterapist ve tıp fakültesi öğrencilerine göre cinsiyet rolü ile evlilikte cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahipti. Kentte yaşayan öğrencilerin, kırsal alanda yaşayan öğrencilere göre toplumsal cinsiyete ilişkin rollere yönelik tutum puan ortalamaları daha yüksekti. Yine bu çalışmada, annesi ve babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin, düşük olan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlendi. Annesi çalışan öğrencilerin, annesi çalışmayan öğrencilere göre toplumsal cinsiyete ilişkin rollere yönelik tutum puan ortalamaları daha yüksektir. Sağlık profesyonellerinin, toplumsal cinsiyete ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip olmaları, hizmet verdiği bireylerin eşitlikçi bakış açısına sahip olmalarına yol gösterici olacaktır. Bu nedenle eşitlikçi tutumun geliştirilmesinde, öğrencilerin müfredatlarında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin konulara 1. sınıftan itibaren ayrıntılı olarak yer verilmesi önerilmektedir. Tıp fakültesi ve fizyoterapist öğrencilerinde, cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü puan ortalamaları ile fark olmasa da genel ölçek puan ortalamasının hemşirelik öğrencilerine göre daha düşük olmasından dolayı müfredatta bu bölümlerde toplumsal cinsiyet ile ilgili seçmeli derler açılabilir. Sağlıkla ilgili bölümlerde

okuyan öğrencilerde, eşitlikçi tutumun artırılabilmesi için bu konuda bölgesel farklılıkları belirleyebilmek için büyük çaplı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca kültürler arası duyarlılığın geliştirilmesi, kültürel farkındalığın artırılması konusunda bu tür çalışmalara daha fazla önem verilmelidir. Bu nedenle bulgularımızın, sağlıkla ilgili bölümlerdeki fakültelerin eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin, çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu, Türkan Turan, Gülçin Akan; **Tasarım:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan; **Denetleme/Danışmanlık:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu; **Analiz ve/veya Yorum:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan; **Kaynak Taraması:** Asiye Kartal, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu, Türkan Turan, Gülçin Akan; **Makalenin Yazımı:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu, Türkan Turan, Gülçin Akan; **Eleştirel İnceleme:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu, Türkan Turan, Gülçin Akan; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Asiye Kartal, Gülbahar Korkmaz Aslan, Gülay Taşdemir Yiğitoğlu, Türkan Turan, Gülçin Akan.

KAYNAKLAR

- Öngen B, Aytaç S. [Attitudes of university students regarding to gender roles and relationship with life values]. Sosyoloji Konferansları. 2018;48(2):1-18.
- Jain R, Pareek S. Measuring gender role attitude of Indian population. International Journal of Interdisciplinary and Multi-disciplinary Studies (IJIMS). 2017;4(3):345-54.
- Freize IH, Ferligoj A, Kogovsek T, Rener T, Horvat J, Šarlija N. Gender-role attitude in university students in United States, Slovenia and Croatia. Psychology of Women Quarterly. 2003;27(3):256-61. [Crossref]
- Davis SN, Greenstein TN. Gender ideology: components, predictors and consequences. Annual Review Sociology. 2009;35:87-105. [Crossref]

5. Kahraman FAB, Ozansoy Tunçdemir N, Özcan A. Profession perception of male students who study nursery in context of social gender. *Journal of Sociological Research*, 2015;18(2):108-44. [[Crossref](#)]
6. Cunningham M. Influence of women's employment on the gendered division of household labour over the life course: evidence from 31-year panel study. *J Fam Issues*. 2007;28(3):422-44. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
7. Parashar S, Dhar S, Dhar U. Perceptions of values: a study of future professionals. *Journal of Human Values* 2004;10(2):143-52. [[Crossref](#)]
8. Dinç, A. Gender and woman health. Eryaman MY, Kılın A, Cerrahoğlu N, Yolcu E, Ergen G, editörler. 5. International Congress of Educational Research, Peace, Memory&Education Research (5. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı), 2013;2530-2540: date of access 29.03.2020. [[Link](#)]
9. Budak H, Küçükşen K. ["Gender-role" attitudes of generation y in social transformation process of Turkey]. *Electronic Journal of Social Sciences* 2018;17(66):561-76.
10. Catalá-Mi-ana A, Galiana L, Gracia E. The intimate partner violence responsibility attribution scale (IPVRAS). *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*. 2014;6(1):29-36. [[Crossref](#)]
11. Lila M, Gracia E, García F. Ambivalent sexism, empathy and law enforcement attitudes towards partner violence against women among male police officers. *Psychology, Crime & Law*. 2013;19(10):907-19. [[Crossref](#)]
12. Herrera MC, Expósito F, Moya M. Negative reaction of men to the loss of power in gender relations: Lilith vs. Eve. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*. 2012;4(1):17-42.
13. Özmete E, Zubaroğlu Yanardağ M. [The male perspective on gender roles: the value of being a male or a female]. *Turkish Journal of Social Research*, 2016;20:91-107.
14. Esen E, Siyez DM, Soylu Y, Demirgürz G. [Examination of gender perception of university students according to sex and sex roles]. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2017;8(1):46-63.
15. Aydın M, Özen Bekar E, Yılmaz Gören Ş, Sungur MA. [Attitudes of nursing students regarding to gender roles]. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2016;16(1):223-42. [[Crossref](#)]
16. Direk N, Irmak B. [Attitudes of medical students towards gender roles at Dokuz Eylül University School of Medicine]. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*. 2017;31(3):121-8. [[Crossref](#)]
17. Yıldız FF. [Global gender gap report and equality at work platform analyses, assessments for Turkey]. Ağırdağ G, editör. Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları. 1. Baskı. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi; 2015. p.181-8.
18. T. C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. T. C. Başbakanlık kadının Statüsü genel Müdürlüğü yayınları, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık; 2009. p.242. [[Link](#)]
19. UNESCO Global education monitoring report 2016, Erişim Tarihi:22.10.2018. [[Link](#)]
20. TÜİK. İstatistiklerle Kadın, 2016. h Erişim tarihi: 13 Kasım 2019. [[Link](#)]
21. OECD. Employment: labour force participation rate, by sex and age group, 2018. Accessed on November 5, 2019. [[Link](#)]
22. Chamlou N, Muzi S, Ahmed H. Understanding the determinants of female labor force participation in the Middle East and North Africa region: the role of education and social norms in Amman. Accessed on November 18, 2019. [[Link](#)]
23. T. C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadının Statüsü ve Genel Sağlığı İle ilgili Gerçekler (T. C. Prime Ministry General Directorate on the Status of Women. Facts about the status and health of women). Ankara. Tasarım Baskı Afsaroğlu Matbabası 2008. p.26. [[Link](#)]
24. García-Cueto E, Rodríguez-Díaz FJ, Bringas-Molleda C, López-Cepero J, Páino-Quesada S, Rodríguez-Franco L. Development of the gender role attitudes scale (GRAS) amongst young Spanish people. *Int J Clin Health Psychol*. 2015;15(1):61-8. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
25. Perales F, Jarallah Y, Baxter J. Men's and women's gender-role attitudes across the transition to parenthood: accounting for child's gender. *Social Forces*. 2018;97(1):251-76. [[Crossref](#)]
26. Vefikuluçay Yılmaz D, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. [Views on gender roles of university students]. *Int J Hum Sci*. 2009;6(1):775-92.
27. Alp Yılmaz F. [Attitudes to health personnel to gender roles and factors affecting their gender roles]. *JAREN*. 2019;5(1):40-5. [[Crossref](#)]
28. Erbil N. [Relationship between life values and gender roles attitudes of university students]. *Ordu Univ J Nurse Stud*. 2019;2(1):33-45.
29. Çıtak Bilgin N. [The relationship between gender perception and attitudes of family planning of nursing students]. *Electronic Journal of Social Sciences*. 2019;3(5):109-25.
30. Kahraman AB, Ozansoy Tunçdemir N, Özcan A. [Profession perception of male students who study nursery in context of social gender]. *Journal of Sociological Research (JSR)*. 2015;18(2):108-44. [[Crossref](#)]
31. Güzel A. [Gender roles attitudes of university students and related factors]. *GUSBD*. 2016;5(4):1-11.
32. Aksoy Derya Y, Timur Taşhan S, Ucar T, Karaaslan T, Akbaş Tunç Ö. [The effect on sexual taboos of attitudes of towards gender roles]. *GUSBD*. 2017;6(1):1-8.
33. Ergin A, Bekar T, Aydemir Acar G. [Attitudes of students of medical faculty to gender roles and affecting factors]. *Firat Med J*. 2019;24(3):122-8.
34. Zeybek V, Kurşun M. [Attitudes of medical students towards gender roles]. *Pam Med J*. 2019;12:225-33.
35. Altınöz AE, Günel N, Altınöz ŞT, Köşger F, Eşsizioğlu A. [Medical faculty students' attitudes towards gender roles: cross-sectional study]. *Klinik Psikiyatri*. 2018;21:271-7. [[Crossref](#)]
36. Sönmez Y, Bulut Kısaoğlu N, Dönmez KO. [Attitudes towards gender roles of first and sixth graders of a medical faculty and related factors]. *Smyrna Tıp Dergisi*. 2018;3:14-21.
37. Karasu F, Göllüce A, Güvenç E, Çelik S. [The attitudes of the university students' regarding the gender roles]. *SdÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2017;8(1):21-7.
38. Kodan Çetinkaya S [The examination of the relationship between tendency of violence and gender roles attitudes among the university students]. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*. 2013;2(1):21-43. [[Crossref](#)]
39. Zeyneloğlu S, Terzioğlu F. [Development and psychometric properties gender roles attitude scale]. *H. U. Journal of Education*. 2011;40:409-20.
40. Sis Çelik A, Pasinlioğlu T, Tan G, Koyuncu H. [Determination of university students' attitudes about gender equality]. *F.N. Hem. Derg*. 2013;21(3):181-6.
41. Uçar T, Aksoy Derya Y, Karaaslan T, Akbaş Tunç Ö. [The attitudes of university students regarding gender roles and violent behaviours]. *STED*. 2017;26(3):96-103.
42. İzmir Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitim Başkanlığı, İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler Daire Başkanlığı, Çiçekioğlu M, Kolay H, Kaylı D, et al; Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi. Geniş Ufuklar Projesi. Kasım 2010-Ağustos 2011. [[Link](#)]
43. Baraldi ACP, De Almeida AM, Perdoná G, Ieira EM, Dos Santos MA. Perception and attitudes of physicians and nurses about violence against women. *Nurs Res Pract*. 2013;2013:785025 [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
44. Häggblom AME, Hallberg LRM, Möller AR. Nurses' attitudes and practices toward abused women. *Nurs Health Sci*. 2005;7(4):235-42. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]

45. Bahadır Yılmaz E, Öz F. [Assessing the relation between attitudes towards gender roles and domestic violence of nursing and paramedic students]. *Clin Exp Health Sci*. 2018;8:160-5.
46. Vieira EM, Perdoná GCS, de Almeida AM, Nakano AMS, Santos MA, Daltoso D, et al. Knowledge and attitudes of healthcare workers towards gender based violence, *Rev Bras Epidemiol*. 2009;12(4):1-12. [[Crossref](#)]
47. Adıbelli D, Metin Ş, Saçan S, Korkmaz M, Sevil Ü, Gürkan A, et al. [Determining the attitudes of university students towards gender roles]. *Int J Psychol Res*. 2015;4:1-23.
48. Walter GJ. The adequacy of measures of gender roles attitudes: a review of current measures in omnibus surveys. *Qual Quant*. 2018;52(2):829-48. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
49. Çiçek B, Çopur Z. [The attitudes of individuals towards women's working and gender role]. *International Journal of Eurasian Education and Culture (IJOEEC)*. 2018;4:1-21.
50. Yaman Ş, Ayaz S. [Opinions of elementary teaching students regarding gender]. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2013;21(3):118-26.
51. Varol ZS, Çiçeklioğlu M, Taner Ş. [Evaluation of levels of gender perception and related factors among first-year students in a medical faculty]. *Ege Journal of Medicine*. 2016;55(3):122-8.
52. Pınar G, Taşkın L, Eroğlu K. [The behaviours of the students in dormitory of Baskent University against sexual role patterns]. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Journal*. 2008;15(1):47-57.
53. Boehnke M. Gender role attitudes around the globe: egalitarian vs. traditional views. *Asian Journal Social Science*. 2011;39(1):57-74. [[Crossref](#)]